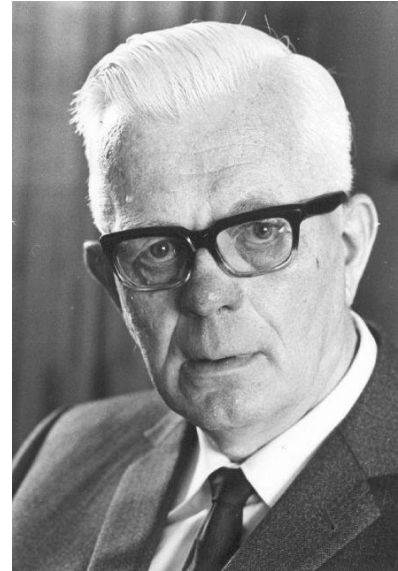


Leven en werk van Ulbe van Houten

Ulbe van Houten werd geboren op 23 maart 1904 te Boksum, als jongste van vier kinderen. Zijn vader was boerenarbeider en verdiende bij als koster van de gereformeerde kerk. Ulbe kon goed leren en ging, net als zijn oudste broer, naar de kweekschool om onderwijzer te worden. Op zijn achttiende slaagde hij voor de akte en datzelfde jaar kreeg hij een benoeming aan de christelijke school (De Slotschool) te Sint Annaparochie.



De overgang van het enigszins stijve, gereformeerde dorp dat Boksum destijds was, naar de veel 'lossere' Bildthoek was groot voor de jonge Ulbe. Maar het beviel zo goed dat hij zijn verdere leven Bildtker is gebleven, hij heeft tot 1969 in Sint Annaparochie voor de klas gestaan. In 1946 werd in het dorp een christelijke ULO opgericht en daar werd Van Houten toen leraar. Hij gaf een hele reeks vakken (het was eerst een tweemansschool), maar godsdienst, Nederlands en Engels waren zijn 'vaste' vakken. Voor Engels had hij de MO-akte gehaald.

Zijn vrouw, Sieuwke Lep, kwam uit Vrouwenparochie. Zodoende hoorden de vijf kinderen in het gezin Van Houten thuis twee talen, moeder sprak Bildts met hen en vader Fries. Een groot oeuvre heeft Van Houten niet nagelaten. Zijn literaire nalatenschap bestaat uit één roman, een verhalenbonbel en twee novelles. Het navertellen van de bijbelse verhalen in *De Hillige Histoarje* in twee delen, het Oude en Nieuwe Testament, zag Van Houten zelf als zijn levenswerk.

In 1955 kreeg hij daarvoor in Bolsward de hoogste literaire onderscheiding van de provincie Fryslân, de Gysbert Japicxprijs. Ulbe van Houten publiceerde zijn eerste verhalen in 1929, hij deed dat in het Fries. Hij was zich zijn Fries zijn bewust geworden, nadat hij tijdens een vergadering van het Kristlik Frysk Selskip een inspirerende toespraak van Fedde Schurer had gehoord. Hij werd lid van het Selskip en maakte zo kennis met mannen als Schurer en Eeltsje Boates Fokertsma. Vooral Folkertsma stimuleerde hem om te schrijven.

Zijn eerste verhaal '*Simmer*' verscheen in 1931 in *Yn ús eigen tael*. Zijn schrijftempo lag niet hoog, hij schreef een of twee schetsen per jaar. Het eerste langere werk van zijn hand, de novelle *De wraek* kwam uit in 1934, later werd het nog eens uitgegeven in de Frisia-serie. Het bekendste boek van Van Houten is de roman *De sûnde fan Haitze Holwerda*. Van Houten heeft het boek in afleveringen geschreven, het eerste deel verscheen in 1936 als schets in *Yn ús eigen tael*. Hij vond het moeilijk om regelmatig een nieuwe aflevering af te krijgen. Toen hij op de helft was, wilde de Fryske Bibleteek de roman graag als serie uitgeven. Van Houten moest toen zijn schrijftempo wel opvoeren.

Het boek kwam in 1938 uit als nummer 43 bij de Fryske Bibleteek. De tweede druk verscheen al in 1939, met op het omslag de bekende tekening van Ids Wiersma van de beide maaiers. Dezelfde tekening stond ook weer op het omslag van de tiende druk in 1991. De roman van de steile gereformeerde boer, die zijn drie Bildtse arbeiders met een week te weinig loon naar huis stuurde, ging er bij de lezers in als koek.

Van Houten baseerde het verhaal op een voorval dat zijn vader hem had verteld over een boer in Blessum, die zijn arbeiders met te weinig loon had afgescheept. Hoewel het boek in lezersonderzoeken altijd op de eerste plaats stond, was Van Houten niet altijd tevreden met de kritiek. Hij had die graag wat fundamentele willen hebben.

Ype Poortinga heeft *De sûnde fan Haitze Holwerda* in 1942 bewerkt tot toneelstuk. Het is diverse keren opgevoerd, onder andere als iepenloftspul in Koudum. Een Nederlandstalige vertaling van het boek werd bij Kok in Kampen opgenomen in de beroemde VCL-serie. Na de oorlogsjaren begon Van Houten aan zijn grootste opgave; het navertellen van de verhalen uit de Bijbel. Van Houten was geïnteresseerd in bijbelse historie en oudheidkunde; voordat hij begon te schrijven had hij dan ook al grondig bronnenonderzoek gedaan.

De Hillige Histoarje werd geprezen voor de goede compositie van de verhalen, het goede taalgebruik en de knappe karakterisering. Ulbe van Houten heeft vanaf 1968, tot aan zijn overlijden in 1974 meegewerkt aan de nieuwe Friese Bijbelvertaling. Zijn verhalenbundel *De rook fan it lân*, verscheen in 1943 en herdrukt in 1965, werd in 1994 opnieuw uitgebracht in de serie Friese Klassieken. Het boek verscheen met een nawoord van Trinus Riemersma '*Oer skriuwer, boek en útjeften*'.

De uitgave bevat naast de verhalen ook beide novellen *De wraak* en *Ein fan 'e mars*. In 1961 verscheen van de hand van Ulbe van Houten de studie *Tweetaligheid in Nederland: voor het Friese taalgebied, voor het Frankische en Saksische taalgebied*, geschreven voor het Christelijk Paedagogisch Studiecentrum. Bij het 100-jarig bestaan van de Slotschool in Sint Annaparochie schreef Van Houten een herdenkingsboek *Honderd jaar Slotschool: een eeuw Christelijk onderwijs in St. Annaparochie*.

In 2021 verscheen een vertaling van *De sûnde fan Haitze Holwerda* in een vertaling van [Sytse Buwalda](#) in het Bildts. In 2024 bewerkte regisseur Tjerk Kooistra het boek tot het openluchtspektakel *De sân sûnden fan Haitze Holwerda*, waarin boer Haitze in een 21e-eeuwse compositie wordt neergezet als drugsboer die strijd voert met zijn vrouwelijke Oost-Europese gastarbeiders.